

UMOWA

między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o stosunkach prawnych na polsko-ukraińskiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych,

sporządzona w Kijowie dnia 12 stycznia 1993 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 12 stycznia 1993 r. została podpisana w Kijowie Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o stosunkach prawnych na polsko-ukraińskiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych w następującym brzmieniu:

UMOWA

między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o stosunkach prawnych na polsko-ukraińskiej granicy państwowej oraz współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach granicznych

Rzeczpospolita Polska i Ukraina:

— kierując się pragnieniem rozwijania i umacniania przyjacielskich stosunków z korzyścią dla obu Państw i ich narodów,

— realizując zasady i cele Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy, podpisanego w Warszawie dnia 18 maja 1992 r.,

— dążąc do określenia i utrzymania należytych stosunków prawnych na granicy między obu Państwami,

zgodziły się na następujące postanowienia:

ROZDZIAŁ I

Przebieg, oznakowanie i utrzymanie granicy

Artykuł 1

1. Umawiające się Strony, stojąc na gruncie nienaruszalności granic państwowych, potwierdzają przebieg linii

granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą, ustalonej w Umowie między Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o polsko-radzieckiej granicy państwowej, podpisanej dnia 16 sierpnia 1945 r., Umowie między Rzeczpospolitą Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o zmianie odcinków terytoriów państwowych, podpisanej dnia 15 lutego 1951 r., która przebiega w terenie w taki sposób, jak była wyznaczona:

- 1) w dokumentach podpisanych przez przedstawicieli Polski, byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i byłej Czechosłowacji w Użhorodzie w dniu 18 kwietnia 1946 r. dla znaku granicznego „Krzemieniec”, ustawionego na styku granic Polski, byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i byłej Czechosłowacji, będącego punktem początkowym byłej polsko-radzieckiej granicy państwowej, a obecnie polsko-ukraińskiej granicy państwowej;
- 2) w dokumentach wytyczenia byłej polsko-radzieckiej granicy państwowej w latach 1946—47, podpisanych w Warszawie w dniu 30 kwietnia 1947 r., które odnoszą się do odcinków od znaku granicznego „Krzemieniec” do znaku granicznego nr 350, od znaku granicznego nr 472 do znaku granicznego nr 700 i od znaku granicznego nr 860 do styku granic państwowych Rzeczypospolitej Polskiej, Ukrainy i Republiki Białorusi, znajdującego się 700 m na północ od znaku nr 1122 na linii polsko-ukraińskiej granicy państwowej;

3) w dokumentach wytyczenia byłej polsko-radzieckiej granicy państwowej, podpisanych w Warszawie dnia 23 października 1951 r., dla odcinków od znaku granicznego nr 350 do znaku granicznego nr 472 i od znaku granicznego nr 700 do znaku granicznego nr 860, między którymi przy wytyczeniu nowej linii granicy między Rzeczpospolitą Polską a byłym Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich w 1951 r. podczas wymiany odcinków terytoriów państwowych zostały ustawione odpowiednio znaki graniczne od nr 351-A do nr 432-A i od nr 701-B do nr 859-B;

4) w dokumentach z drugiej wspólnej kontroli przebiegu linii byłej polsko-radzieckiej granicy państwowej na rzekach, strumieniach i kanałach, podpisanych w Warszawie w dniu 30 grudnia 1981 r.;

5) w załącznikach i uzupełnieniach do dokumentów wytyczenia polsko-ukraińskiej granicy państwowej, które mogą być sporządzone w czasie obowiązywania niniejszej umowy.

2. Dokumentami wytyczającymi granicę są:

1) opisy protokolarne przebiegu linii granicy państwowej między Polską a byłym Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich dla odcinka granicy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą;

2) mapy granicy państwowej między Polską a byłym Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich dla odcinka granicy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą;

3) protokoły znaków granicznych i inne dokumenty wyznaczające linię granicy państwowej.

Artykuł 2

1. Linia granicy państwowej określona w dokumentach wymienionych w artykule 1 i przechodząca przez nią płaszczyzna pionowa rozgranicza przestrzeń powietrzną, ląd, wody i wnętrze ziemi Umawiających się Stron, zwanych dalej Stronami.

2. W rozumieniu niniejszej umowy występujące w niej terminy „linia granicy państwowej” i „granica państwowa” mają jednakowe znaczenie.

Artykuł 3

Na odcinkach lądowych oraz w tych miejscach, gdzie granica przecina wody stojące lub powierzchniowe wody płynące, granica biegnie linią prostą od jednego znaku granicznego do drugiego.

Artykuł 4

1. Na granicznych wodach płynących linia granicy przebiega ich środkiem albo środkiem głównej odnogi. Główną odnogą jest ta, która przy średnim stanie wody wskazuje większy przepływ.

2. Przy określeniu linii granicy przebiegającej środkiem rzeki lub strumienia znajdujące się na nich zatoki nie będą brane pod uwagę. Za środek tych rzek i strumieni uważa się w takich przypadkach linię wyrównaną jednakowo oddaloną od odpowiednio wyrównanych linii brzegów. W miejscach, gdzie nie można dokładnie oznaczyć linii brzegów, za środek wyżej określonych wód granicznych uważa się środek wodnej powierzchni przy średnim poziomie wody.

3. Wyspy na rzekach granicznych należą do terytorium jednej lub drugiej Strony, w zależności od ich położenia w stosunku do linii granicy, i są oznaczone w dokumentacji granicznej numerami kolejnymi dla każdej rzeki oddzielnie.

4. W przypadku zmiany koryta granicznej rzeki lub strumienia, spowodowanej zjawiskami naturalnymi, Komisja Graniczna określona w artykule 11 rozpatruje możliwość przywrócenia wodom granicznym ich poprzedniego koryta. W razie niemożliwości przywrócenia stanu poprzedniego, przebieg linii granicy państwowej określają odpowiednie organy Stron.

Artykuł 5

1. Granica państwowa oznaczona jest w terenie następującymi znakami granicznymi:

1) na lądowych odcinkach granicy — dwoma żelbetonowymi słupami granicznymi, ustawionymi z reguły w odległości 2,5 m od linii granicy po obu jej stronach, i ustawionym między nimi na samej granicy kamiennym lub żelbetonowym słupkiem poligonowym;

2) w punktach zasadniczych załamania linii granicy i w szczególnie charakterystycznych jej miejscach — dwoma żelbetonowymi granicznymi słupami z żelbetonowym monolitem ustawionym między słupami na samej linii granicy;

3) w miejscach przejścia granicy z odcinka lądowego na odcinek wodny i z wodnego na lądowy — trzema żelbetonowymi słupami granicznymi i żelbetonowym monolitem, przy czym dwa słupy i monolit między nimi zostają ustawione na jednym brzegu rzeki lub jeziora, a trzeci słup, kierunkowy, na przeciwległym brzegu, na przedłużeniu linii granicy;

4) na wodnych odcinkach granicy — dwoma żelbetonowymi słupami, ustawionymi na obu brzegach rzeki, strumienia lub kanału.

2. Charakterystykę każdego znaku granicznego i jego położenie w stosunku do linii granicy określają odpowiednie dokumenty graniczne.

3. Oznaczenie linii granicy innym systemem, który nie był przyjęty przy wytyczeniu granicy, lub zmiana istniejących znaków granicznych znakami innego typu może mieć miejsce tylko za porozumieniem Stron.

Artykuł 6

Strony zobowiązują się utrzymywać znaki graniczne, ustawione w celu oznaczenia linii granicy, w takim stanie, aby ich położenie, wygląd, forma, wymiary, kolory i numeracja odpowiadały wszystkim wymaganiom wynikającym z dokumentów wytyczenia granicy oraz dokumentów określonych w artykule 1 ustęp 1 punkt 5.

Artykuł 7

Pieczę nad znakami granicznymi Strony sprawują w następujący sposób:

1) pieczę nad słupami granicznymi, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sprawuje Strona polska;

2) pieczę nad słupami granicznymi, znajdującymi się na terytorium Ukrainy, sprawuje Strona ukraińska;

- 3) pieczę nad poligonowymi słupkami i monolitami, ustawionymi na samej linii granicy państwowej, sprawują:
 - a) dla znaków z numeracją nieparzystą — Strona polska,
 - b) dla znaków z numeracją parzystą — Strona ukraińska.

Artykuł 8

1. Strony zobowiązują się utrzymywać granicę na całej jej długości w stanie widoczności. W tym celu pas o szerokości 10 m (po 5 m w obie strony od linii granicy, licząc w koronie drzew) powinien być utrzymany w całkowitym porządku i w miarę potrzeb oczyszczany z krzaków i innych zarośli zasłaniających granicę państwową. Zabrania się wznoszenia w tym pasie wszelkich budowli, z wyjątkiem przeznaczonych do ochrony granicy.

2. Każda Strona w odpowiednim czasie oczyszcza ten pas na swoim terytorium. Przedstawiciele odpowiednich organów obydwu Stron informują się wzajemnie o mającym nastąpić rozpoczęciu prac przy oczyszczaniu pasa, nie później niż na 10 dni przed ich rozpoczęciem.

3. Strony będą troszczyć się o to, żeby urządzenia i budowle, zarówno istniejące, jak i nowo wznoszone w bezpośredniej bliskości granicy, odpowiadały wymogom przepisów przeciwpożarowych. Odpowiednie organy Stron wymieniają wzajemnie te przepisy.

Artykuł 9

1. Odpowiednie organy każdej Strony dokonują przeglądu stanu i rozmieszczenia znaków granicznych i stanu pasa oczyszczania zgodnie z artykułami 6, 7 i 8, według własnego uznania.

2. Oprócz przeglądów jednostronnych powinny być przeprowadzane raz na dwa lata wspólne przeglądy kontrolne znaków granicznych przez przedstawicieli odpowiednich organów Stron. Wspólne przeglądy kontrolne znaków granicznych przeprowadza się w okresie letnim. Termin rozpoczęcia wspólnego przeglądu kontrolnego znaków granicznych każdorazowo uzgadniają odpowiednie organy Stron.

3. W przypadku konieczności dokonania dodatkowego wspólnego przeglądu znaków granicznych, odpowiednie organy jednej ze Stron uprzedzają o tym pisemnie odpowiednie organy drugiej Strony. Dodatkowy wspólny przegląd znaków granicznych przeprowadza się w terminie do 10 dni od daty zawiadomienia odpowiednich organów jednej ze Stron.

4. W wyniku przeglądu przeprowadzonego przez przedstawicieli odpowiednich organów Stron sporządza się protokół w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i ukraińskim.

Artykuł 10

1. W przypadku zaginięcia, zniszczenia lub uszkodzenia znaku granicznego, odtworzenie jego lub naprawę wykonują niezwłocznie organy tej Strony, na której terytorium znak graniczny znajduje się lub która sprawuje pieczę nad tym znakiem. O rozpoczęciu prac przy odtwarzaniu lub naprawie znaków granicznych odpowiednie organy jednej ze Stron obowiązane są zawiadomić pisemnie odpowiednie organy drugiej Strony, nie później niż na 10 dni przed rozpoczęciem prac.

2. Odtworzenie zaginionych, zniszczonych lub uszkodzonych znaków granicznych przeprowadzają odpowiednie organy jednej Strony w obecności przedstawicieli odpowiednich organów drugiej Strony.

3. Przy odtworzeniu znaku granicznego należy zwracać uwagę, aby miejsce jego ustawienia nie zmieniło się. W tym celu należy kierować się dokumentami granicznymi, a zawarte w nich dane powinny być sprawdzone w terenie przez pomiar kontrolny.

4. Na wodnych odcinkach granicy przy odtwarzaniu lub ponownym ustawieniu znaków granicznych uszkodzonych albo zniszczonych przez powódź lub pójchód lodów zezwala się na zmianę miejsc ich poprzedniego ustawienia, nie zmieniając przy tym przebiegu linii granicy, oraz na ponowne ustawienie w miejscach, w których nie groziłoby im zniszczenie. Zmianę miejsca znaków granicznych na tych odcinkach przeprowadza się po wyrażeniu zgody przez obie Strony.

5. Przenoszenie znaków granicznych na nowe miejsca zgodnie z ustępem 4 niniejszego artykułu jest dopuszczalne również w koniecznych przypadkach na odcinkach granicy przebiegającej przez wąwozy.

6. Konieczność przeprowadzenia prac w celu odtworzenia, naprawy lub ponownego ustawienia znaku granicznego w nowym miejscu odpowiednie organy Stron określają w protokole w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i ukraińskim. Ponadto dla każdego ustawionego w nowym miejscu znaku granicznego sporządza się w terminie jednego miesiąca protokół znaku granicznego i szkic — croquis (szkic topograniczny), który powinien w pełni odpowiadać pozostałym dokumentom granicznym i być do nich załączony.

7. W przypadkach konieczności odpowiednie organy Stron mogą po wzajemnym porozumieniu się ustawiać dodatkowe znaki graniczne na linii granicy, nie zmieniając przy tym samego przebiegu linii granicy. Dodatkowo ustawione na granicy znaki graniczne powinny odpowiadać wzorom ustalonym w dokumentach wytyczenia granicy, przy czym powinny być sporządzone dokumenty wymienione w ustępie 6.

8. Prace związane z naprawą znaków granicznych, powierzonych pieczy jednej ze Stron, zgodnie z artykułem 7 wykonuje ta Strona samodzielnie.

9. Strony zastosują odpowiednie środki dla należytej ochrony znaków granicznych. W przypadkach uszkodzenia lub zniszczenia znaków granicznych przez osoby zamieszkałe lub przebywające na terytorium drugiej Strony, będą one odtworzone na koszt tej Strony.

10. Przedstawiciele odpowiednich organów jednej ze Stron, jeśli zauważą zniszczony lub uszkodzony znak graniczny na terytorium drugiej Strony, zawiadomią o tym odpowiednie organy tej Strony, w celu odtworzenia lub naprawy znaku granicznego. Przedstawiciele odpowiednich organów tej Strony, na której terytorium zauważone zostało zaginięcie, zniszczenie lub uszkodzenie znaku granicznego, obowiązani są bezzwłocznie odtworzyć go lub naprawić.

ROZDZIAŁ II

Polsko-Ukraińska Komisja Graniczna

Artykuł 11

Główni pełnomocnicy graniczni Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy w zależności od potrzeb powołują Polsko-Ukraińską Komisję Graniczną, zwaną dalej Komisją Graniczną.

Artykuł 12

1. Komisja Graniczna składa się z delegacji Rzeczypospolitej Polskiej i delegacji Ukrainy.

2. W skład każdej delegacji wchodzi: przewodniczący, zastępcy przewodniczącego i trzech członkowie delegacji.

3. O składzie personalnym delegacji oraz o jego ewentualnych zmianach Strona powiadamiają się poprzez głównych pełnomocników granicznych.

4. Przewodniczący i ich zastępcy upoważnieni są do utrzymywania bezpośrednich kontaktów.

5. Przewodniczący każdej delegacji może powoływać do prac w Komisji Granicznej ekspertów i personel pomocniczy.

6. Składy osobowe delegacji w Komisji Granicznej oraz eksperci i personel pomocniczy na okres wykonywanych prac otrzymują przepustki graniczne uprawniające ich do przekraczania granicy państwowej w określonym miejscu i czasie.

7. Każda Strona pokrywa koszty delegacji własnej oraz koszty jej ekspertów i tłumaczy.

Artykuł 13

1. Do zadań Komisji Granicznej należy w szczególności przeprowadzenie raz na 10 lat wspólnych kontroli przebiegu linii granicy państwowej. Pierwsza wspólna kontrola rozpocznie się w 1993 r.

2. Terminy rozpoczęcia wspólnych kontroli przebiegu linii granicy państwowej oraz zakres prac ustalają wspólnie główni pełnomocnicy graniczni, odpowiednio wcześniej, tak aby każda ze Stron mogła wykonać wszystkie niezbędne prace przygotowawcze. Wspólne kontrole przebiegu linii granicy na odcinkach wód granicznych przeprowadza się w okresie letnim.

3. Dla odcinków rzek i strumieni, gdzie nastąpiły zmiany w przebiegu linii granicy, Komisja Graniczna sporządza w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i ukraińskim, nowe dokumenty przebiegu granicy. Dokumenty te podlegają zatwierdzeniu zgodnie z prawem każdej ze Stron.

Artykuł 14

W celu wykonania prac określonych w artykułach 4—9 oraz 13 Komisja Graniczna uprawniona jest do wykonywania następujących zadań:

- 1) organizowania i wykonywania wspólnego sprawdzania stanu i rozmieszczenia znaków granicznych, stosownie do artykułu 10;
- 2) ustalania i wytyczania nowego przebiegu linii granicy, zgodnie z artykułem 4 ustęp 4, oraz przygotowania odpowiednich dokumentów stosownie do artykułu 13 ustęp 3;

3) ustalania planów i sposobów prowadzenia prac określonych w punktach 1 i 2, kierowania tymi pracami i ich kontrolowania;

4) ustalania technicznych zasad wykonywania pomiarów i wyznaczania przebiegu linii granicy oraz wzorów protokołów i innych dokumentów dotyczących nowych pomiarów i wyznaczenia przebiegu granicy państwowej, stosownie do artykułu 5 ustęp 1;

5) sprawdzania i porównywania protokołów oraz innych dokumentów dotyczących nowych pomiarów i wyznaczenia przebiegu granicy państwowej, sporządzonych stosownie do artykułu 5 ustęp 1;

6) stosowania innych typów znaków granicznych niż podane w dokumentach, stosownie do artykułu 5 ustęp 3.

Artykuł 15

1. Wyniki przeprowadzonych prac Komisja Graniczna przedstawia głównym pełnomocnikom granicznym.

2. W przypadku przeprowadzonej wspólnej kontroli przebiegu linii granicy państwowej Komisja Graniczna przedstawia następujące dokumenty:

- 1) opis protokolarny przebiegu linii granicy państwowej;
- 2) mapy topograficzne obszarów przygranicznych w skali 1:25 000;
- 3) protokoły znaków granicznych ze szkicami topograficznymi;
- 4) wykazy współrzędnych i wysokości znaków granicznych;
- 5) końcowy protokół prac Komisji Granicznej.

Artykuł 16

Koszty poniesione w trakcie przeprowadzonych prac przez Komisję Graniczną będą rozłożone równomiernie na obie Strony.

ROZDZIAŁ III

Sposób użytkowania wód granicznych, linii kolejowych, dróg oraz innych urządzeń technicznych przeciętych linią granicy państwowej

Artykuł 17

1. Przez wody graniczne rozumie się:

- 1) odcinki płynących wód powierzchniowych, którymi przebiega granica państwowa;
- 2) inne wody powierzchniowe i wody podziemne w tych miejscach, w których przecinane są granicą państwową.

2. Strony zastosują odpowiednie środki w tym celu, aby przy użytkowaniu wód granicznych były uwzględnione ich prawa i interesy. Zasady współpracy w tych sprawach zostaną określone odrębną umową.

Artykuł 18

1. Na wodach granicznych obiekty pływające Stron mogą pływać tylko do linii granicy.

2. Obiekty pływające Stron znajdujące się na wodach granicznych mogą przybijać do brzegu drugiej Strony tylko w stanie wyższej konieczności (burza, awaria i inne) lub gdy uczestniczą w akcjach niesienia pomocy w sytuacjach zagrożenia życia (powódź, pożar, zniszczenie środowiska).

Artykuł 19

1. Zabrania się pływać po wodach granicznych w porze nocnej, zaczynającej się pół godziny przed zachodem słońca, a kończącej się pół godziny po jego wschodzie.

2. Obiektom pływającym po wodach granicznych nie zezwala się na zakotwiczenie na linii granicy, z wyjątkiem przypadków określonych w artykule 18 ustęp 2.

Artykuł 20

1. Strony współpracują i podejmują wspólne przedsięwzięcia na wodach granicznych i obszarach zalewowych w celu zapewnienia na nich stabilnego przebiegu granicy państwowej i uzgadniają zasady ponoszenia kosztów tych przedsięwzięć.

2. Współpraca, o której mowa w ustępie 1, będzie realizowana przez:

- 1) uzgadnianie wspólnych przedsięwzięć dotyczących budowy lub eksploatacji urządzeń wodnych na wodach granicznych;
- 2) wymianę informacji, opinii, doświadczeń i innych.

3. W celu zapobieżenia zmianie koryta rzek granicznych, strumieni lub kanałów brzegi ich powinny być wzmocnione tam, gdzie odpowiednie organy Stron wspólnie uznają to za niezbędne. Prace przeprowadza i ponosi koszty ta Strona, do której należy brzeg.

4. W przypadku zmiany położenia koryta rzek granicznych, strumieni lub kanałów drogą naturalną (wliczając w to zjawiska żywiołowe) Strony obowiązane są wspólnie przywrócić położenie koryta tego cieku, jeśli będzie to uznane za konieczne przez odpowiednie organy obu Stron. Tryb przeprowadzenia tych prac, jak również sposób pokrycia wydatków ustalają pełnomocnicy graniczni. Wydatki związane z wykonaniem tych prac rozdziela się w równej części między Strony.

Artykuł 21

1. W przypadku znalezienia w wodach granicznych lub na ich brzegach, przez jedną ze Stron, zwłok lub szczątków ludzkich, jakichkolwiek nie zidentyfikowanych przedmiotów lub trupów zwierząt domowych, odpowiednie organy tej Strony zastosują środki w celu ustalenia ich przynależności.

2. Identyfikacji znalezionych zwłok lub szczątków ludzkich dokonują wspólnie, w przypadkach niezbędnych, przedstawiciele odpowiednich organów obu Stron z udziałem właściwych pełnomocników granicznych lub ich zastępców.

Artykuł 22

1. Komunikację na liniach kolejowych i drogach przeciętych linią granicy oraz przejścia graniczne na tych drogach uzgadniają odpowiednie organy obu Stron.

2. W miejscach przecięcia linii granicy przez linie kolejowe i inne drogi każda ze Stron ustawia na swoim terytorium i utrzymuje w należytym stanie odpowiednie szlabany i specjalne znaki.

3. Strony będą stosowały odpowiednie środki w tym celu, ażeby otwarte dla ruchu odcinki linii kolejowych i dróg w miejscach ich przecięcia linią granicy były utrzymywane w stanie sprawności. Naprawy tych dróg dokonuje każda ze Stron do linii granicy na swój koszt. Wyjątki od tej zasady mogą być przewidziane w porozumieniu między właściwymi naczelnymi organami obu Stron.

Artykuł 23

1. Mosty i inne budowle wodne rozdziela się linią granicy po ich osi technicznej, niezależnie od przebiegu linii granicy na wodzie.

2. Mosty i inne budowle wodne przecięte granicą utrzymuje w należytym stanie i dokonuje napraw każda ze Stron na własny koszt do linii granicy oznaczonej na nich, jeśli odrębne porozumienie nie reguluje tej sprawy. Sposób, terminy i charakter remontu odpowiednie organy uzgadniają w odpowiednim czasie.

3. Każda ze Stron może, w miarę potrzeby, przeprowadzić przegląd techniczny tych części granicznych mostów i innych budowli wodnych, które znajdują się na terytorium drugiej Strony. Odpowiednie organy tej Strony powinny być zawiadomione o zamiarze dokonania przeglądu nie później niż 48 godzin przed jego rozpoczęciem, z podaniem terminu rozpoczęcia, a po zakończeniu przeglądu — o jego wynikach. Przegląd przeprowadza się w obecności odpowiednich organów drugiej Strony.

4. Zasady ruchu na mostach granicznych i innych przejściach granicznych uzgadniają odpowiednie organy Strony.

5. Budowę obiektów przecinających linię granicy, których konieczność określają odpowiednie organy obu Stron, wykonuje się zgodnie z porozumieniem tych organów. Przedstawiciele odpowiednich organów wstępnie porozumiewają się odnośnie do miejsca budowy oraz o sposobie rozdzielenia kosztów związanych z ich budową.

6. Postanowienia niniejszego artykułu nie odnoszą się do mostów kolejowych.

Artykuł 24

Jeśli przy wykonywaniu wspólnych prac wymienionych w artykułach 20, 22 i 23 wyniknie konieczność dostawy materiałów z terytorium jednej Strony na terytorium drugiej Strony, to materiały te przy przewozie ich przez granicę zwalnia się od ograniczeń, cła i innych opłat.

ROZDZIAŁ IV

Działalność gospodarcza i ochrona środowiska

Artykuł 25

1. Na terenach przylegających do linii granicznej każda ze Stron będzie prowadziła gospodarkę rolną i leśną w taki sposób, ażeby nie wyrządzać szkody gospodarce rolnej i leśnej drugiej Strony.

2. Każda ze Stron stosuje wszelkie środki zmierzające do ograniczenia masowego wystąpienia szkodników mogących zagrażać gospodarce rolnej i leśnej drugiej Strony. W przypadku pojawienia się takich szkodników każda ze Stron powiadamia o tym właściwe organy drugiej Strony. Strony będą się informować z odpowiednim wyprzedzeniem o rodzaju i terminach stosowanych środków chemicznych do zwalczania szkodników.

3. Strona, na której terytorium powstał pożar lasu w pobliżu granicy, powinna zastosować wszelkie możliwe zależne od niej środki w celu umiejscowienia i ugaszenia pożaru oraz niedopuszczenia do jego przerzucenia się przez granicę.

4. W przypadku niebezpieczeństwa przerzucenia się pożaru lasu przez granicę, Strona, na której terytorium niebezpieczeństwo to powstało, powinna natychmiast uprzedzić drugą Stronę, aby mogła ona zastosować odpowiednie środki w celu lokalizacji pożaru na granicy.

5. Jeżeli wskutek zjawisk naturalnych lub przy wyrębie lasu drzewa rosnące na terytorium jednej Strony upadną za linię granicy, odpowiednie organy drugiej Strony umożliwią zainteresowanym osobom przygotowanie tych drzew do wywozu i przewiezienie ich na terytorium swego państwa. W tych przypadkach transport drzew przez granicę zwalnia się od celnych i innych opłat.

6. Właściwe organy Strony mogą, w razie potrzeby, zawrzeć odrębne porozumienia w sprawach gospodarki rolnej i leśnej na terenach granicznych.

Artykuł 26

1. Osoby zamieszkałe na terytorium każdej ze Stron mogą uprawiać rybołówstwo na wodach granicznych do linii granicy, przestrzegając przepisów obowiązujących na ich terytorium. Zabrania się jednak:

- 1) stosowania środków wybuchowych, trujących, odurzających i innych powodujących kaleczenie lub niszczenie ryb;
- 2) połowu ryb w wodach granicznych w porze nocnej i okresach ochronnych.

2. Sprawy dotyczące ochrony i hodowli ryb w wodach granicznych oraz niektórych gatunków ryb, na pewnych odcinkach tych wód, terminów rybołówstwa i związanych z tym przedsięwzięć właściwe organy obu Stron mogą określić w zależności od potrzeb w odrębnych porozumieniach.

Artykuł 27

1. Odpowiednie organy Stron będą w miarę potrzeby porozumiewały się w sprawach dotyczących ochrony flory i fauny, w tym również polowań na terenach przylegających do granicy państwowej.

2. W czasie polowania na terenach określonych w ustępie 1 zabronione jest strzelanie oraz ściganie zwierząt i ptaków przez linię granicy.

Artykuł 28

1. Strony będą ściśle współpracować w dziedzinie ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych w celu zapewnienia wzajemnego bezpieczeństwa ekologicznego. Będą tworzyć warunki dla poprawy stanu środowiska, w tym wód i powietrza, gleb i lasów oraz ochrony flory i fauny na obszarach przygranicznych. Strony będą przeciwdziałać zamieczyszczeniom transgranicznym i będą dążyć do ich skutecznego ograniczenia w ramach wzajemnie uzgodnionych wartości.

2. Strony będą współdziałać i okazywać sobie wzajemną pomoc w zapobieganiu zagrożeniom ekologicznym i kłeskom żywiołowym na obszarach przygranicznych oraz w ich zwalczaniu, włączając w to systemy wzajemnego informowania się o możliwości zanieczyszczenia środowiska.

3. Strony ponoszą odpowiedzialność za straty spowodowane na terytorium drugiej Strony na skutek nadzwyczajnych zanieczyszczeń środowiska.

4. Strony będą współpracowały w sprawach związanych z inwestowaniem i lokalizacją na terenach przygranicznych Stron nowych obiektów przemysłowych i innych.

Artykuł 29

1. W celu zabezpieczenia granicy po jej obu stronach powinny być zostawione pasy o szerokości 20 m, w których

wykonywanie prac górniczych oraz związanych z poszukiwaniem bogactw mineralnych jest zabronione. Prace te mogą być wykonywane w obrębie pasów tylko w przypadkach wyjątkowych, pod warunkiem porozumienia między odpowiednimi organami Stron.

2. Jeśli ustalenie pasów wymienionych w ustępie 1 niniejszego artykułu w poszczególnych przypadkach nie jest celowe, odpowiednie organy Stron po wzajemnym porozumieniu się ustalą inne środki w celu zabezpieczenia granicy.

ROZDZIAŁ V

Pełnomocnicy graniczni, ich prawa i obowiązki

Artykuł 30

W celu wykonywania zadań wynikających z niniejszej umowy działa instytucja pełnomocników granicznych, składająca się w każdym państwie z:

- głównego pełnomocnika granicznego,
- zastępcy głównego pełnomocnika granicznego,
- pełnomocników granicznych,
- zastępców pełnomocników granicznych,
- pomocników pełnomocników granicznych.

Artykuł 31

1. Rządy Stron mianują swoich głównych pełnomocników granicznych i zastępców głównych pełnomocników granicznych.

2. Minister Spraw Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej mianuje:

- pełnomocników granicznych,
- zastępców pełnomocników granicznych.

3. Przewodniczący Komitetu Państwowego do Spraw Ochrony Granicy Państwowej Ukrainy mianuje:

- pełnomocników granicznych,
- zastępców pełnomocników granicznych.

4. Główni pełnomocnicy graniczni obu Stron mianują pomocników pełnomocników granicznych.

5. Główni pełnomocnicy graniczni i pełnomocnicy graniczni uprawnieni są do powoływania ekspertów i innych osób niezbędnych do wykonywania zadań służbowych.

Artykuł 32

1. Główni pełnomocnicy graniczni i ich zastępcy, pełnomocnicy graniczni i ich zastępcy oraz pomocnicy pełnomocników granicznych w celu wykonywania swoich funkcji otrzymują pisemne pełnomocnictwa sporządzone w językach polskim i ukraińskim.

2. Pełnomocnictw udzielają:

- 1) głównemu pełnomocnikowi granicznemu i zastępcy głównego pełnomocnika granicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) głównemu pełnomocnikowi granicznemu i zastępcy głównego pełnomocnika granicznego Ukrainy — Premier Ukrainy;
- 3) pełnomocnikom granicznym i zastępcom pełnomocników granicznych Rzeczypospolitej Polskiej — Minister Spraw Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) pełnomocnikom granicznym i zastępcom pełnomocników granicznych Ukrainy — Przewodniczący Komitetu Państwowego do Spraw Ochrony Granicy Państwowej Ukrainy;

5) pomocnikom pełnomocników granicznych — pełnomocnicy graniczni Stron.

3. Zastępcy głównych pełnomocników granicznych i zastępcy pełnomocników granicznych mają w zakresie powierzonych im spraw takie same prawa i obowiązki jak pełnomocnicy, których są zastępcami.

4. Główni pełnomocnicy graniczni Stron określają wspólnie zasady współpracy pełnomocników granicznych oraz zakres zadań pomocników pełnomocników granicznych.

Artykuł 33

1. Do obowiązków głównych pełnomocników granicznych należą w szczególności:

- 1) zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na polsko-ukraińskiej granicy państwowej przez ocenę problemów ochrony tej granicy i podejmowanie wspólnych przedsięwzięć wynikających z aktualnej potrzeby oraz koordynowanie działalności pełnomocników granicznych;
- 2) rozwiązywanie spraw kontroli ruchu granicznego oraz sprawnego funkcjonowania przejść granicznych, a także podejmowanie stosownych decyzji w tym zakresie;
- 3) rozpatrywanie i rozwiązywanie problemów związanych z ważnymi wydarzeniami na granicy państwowej, w których decyzje wykraczają poza kompetencje pełnomocników granicznych;
- 4) przekazywanie do rozpatrzenia w drodze dyplomatycznej spraw, których nie mogli między sobą załatwić;
- 5) ustalenie wzorów dokumentów stosowanych we współpracy pełnomocników granicznych.

2. Postanowienia ustępu 1 nie wykluczają możliwości przekazywania głównym pełnomocnikom granicznym do dalszego rozpatrzenia spraw, które były rozpatrywane na drodze dyplomatycznej.

Artykuł 34

1. Do obowiązków pełnomocników granicznych w sferze ich służbowej odpowiedzialności należą w szczególności:

- 1) ocena stanu ochrony granicy państwowej oraz koordynowanie służby ochrony tej granicy;
- 2) organizowanie kontroli ruchu granicznego i zapewnienie sprawnego funkcjonowania przejść granicznych oraz współdziałanie w tym zakresie z innymi organami kontrolnymi działającymi na obszarze przejść granicznych, a także przekazywanie głównym pełnomocnikom granicznym danych dotyczących problematyki tego ruchu;
- 3) rozpatrywanie i prowadzenie postępowań wyjaśniających oraz rozstrzyganie wszystkich zdarzeń, które zaszły na granicy państwowej, a w szczególności:
 - a) ostrzału przez granicę państwową i jego skutków,
 - b) zabójstwa lub uszkodzenia ciała spowodowanego działaniem przez granicę państwową,
 - c) nielegalnego przekraczania granicy państwowej,
 - d) nielegalnego podpiłynięcia do brzegu drugiej Strony, w tym także spowodowanego siłą wyższą, i nielegalnego przelotu przez granicę państwową samolotu lub innego aparatu latającego oraz ich zatrzymania się na terytorium drugiej Strony. O takich przypadkach pełnomocnicy graniczni niezwłocznie się powiadamiają i podejmują uzgodnione między sobą przedsięwzięcia w celu zwrócenia tych obiektów Stronie, z której terytorium przybyły,

- e) ujawnienia przedmiotów lub zwierząt, które znalazły się na terytorium drugiej Strony,
- f) kradzieży oraz uszkodzenia lub zniszczenia majątku na terytorium drugiej Strony,
- g) nielegalnego kontaktowania się przez granicę państwową,
- h) naruszeń porządku na granicy państwowej, w których wyniku powstały roszczenia odszkodowawcze,
- i) rozprzestrzenienia się przez granicę pożaru na terytorium drugiej Strony,
- j) zapewnienie porządku publicznego na przejściach granicznych,
- k) przekazywanie głównemu pełnomocnikowi granicznemu spraw dotyczących centralnych organów i urzędów oraz spraw znajdujących się w kompetencji kilku pełnomocników granicznych,
- l) inne sprawy graniczne, które nie muszą być załatwiane przez głównego pełnomocnika granicznego lub na drodze dyplomatycznej.

2. Pełnomocnicy graniczni niezwłocznie informują się o:

- 1) przypadkach nadzwyczajnego zanieczyszczenia wód granicznych, istotnego zagrożenia lub naruszenia środowiska, pojawienia się zbiorowego zachorowania ludzi, zwierząt lub roślin, masowego występowania polnych i leśnych szkodników, jak też o niebezpieczeństwie pożaru, powodzi lub klęsk żywiołowych na terenach przygranicznych, a także o przekroczeniach granicy państwowej przez osoby ratujące się przed takim niebezpieczeństwem. Przy współdziałaniu właściwych organów podejmują przedsięwzięcia przeciw rozszerzaniu się powyższych zagrożeń na terytorium drugiego państwa. O ile w podanych tu przypadkach powstanie szkoda dla drugiej Strony, przeprowadzają badania wspólnie z właściwymi organami tej Strony;
- 2) terminie wstrzymania lub ograniczenia ruchu granicznego ze względu na epidemię wśród ludzi, epizootię wśród zwierząt lub w innych uzasadnionych przypadkach, a także o terminie odwołania tych przedsięwzięć.

3. Pełnomocnicy graniczni zapewniają przekroczenie granicy państwowej oddziałom ratunkowym w razie klęsk żywiołowych lub ekologicznych stosownie do zasad ustalonych w odpowiednich umowach. Na prośbę drugiej Strony mogą przepuszczać przez granicę państwową zorganizowane oddziały ratunkowe także w przypadkach nie unormowanych w umowach.

4. W przypadkach nie cierpiących zwłoki pełnomocnicy graniczni umożliwiają udzielenie pomocy lekarskiej obywatelom drugiej Strony, a także w razie konieczności zezwalają na przewiezienie ich do najbliższego szpitala.

5. Pełnomocnicy graniczni badają na miejscu zdarzenia jego okoliczności i sporządzają z ich przebiegu i wyników protokoły uzupełnione szkicami, fotografiami i innymi dokumentami.

6. Każdą sprawę, której załatwienia pełnomocnicy graniczni wzajemnie nie uzgodnili, przekazują w ciągu 14 dni do rozpatrzenia głównym pełnomocnikom granicznym lub za ich pośrednictwem do załatwienia na drodze dyplomatycznej.

Artykuł 35

1. Pełnomocnicy graniczni wspólnie rozpatrują roszczenia o wynagrodzenie szkód, które powstały z powodu naruszenia porządku na granicy państwowej, jeśli wartość

dochodzonej szkody w czasie jej powstania nie przekracza równowartości 5 ton pszenicy. Jeżeli nie osiągną oni porozumienia, sprawę przekazuje się do załatwienia głównym pełnomocnikom granicznym państw. W przypadku gdy główni pełnomocnicy graniczni nie będą w stanie załatwić sprawy, przekazują ją do rozpatrzenia na drodze dyplomatycznej.

2. Decyzje pełnomocników granicznych w przypadkach podanych w ustępie 1 nie wykluczają możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej.

Artykuł 36

1. Pełnomocnicy graniczni są obowiązani podejmować stosowne przedsięwzięcia zapobiegające nielegalnym przekroczeniom granicy państwowej i wymieniać informacje w tym zakresie.

2. Organy ochrony granicy są zobowiązane niezwłocznie po otrzymaniu meldunku o nielegalnym przekroczeniu granicy państwowej podjąć takie działania, aby ująć osobę, która ją naruszyła. O ich wyniku musi być powiadomiony pełnomocnik graniczny drugiej strony.

Artykuł 37

1. Przekazywanie zwierząt domowych odbywa się według zasad uzgodnionych przez właściwe organy weterynaryjne obu Stron w pobliżu miejsca, gdzie te zwierzęta przeszły przez granicę państwową.

2. Pełnomocnicy graniczni uzgadniają między sobą przekazywanie protokolarne zwierząt domowych.

Artykuł 38

1. Główni pełnomocnicy graniczni, ich zastępcy, pełnomocnicy graniczni lub ich zastępcy wykonują swe czynności w drodze wzajemnych kontaktów w zależności od potrzeb.

2. Spotkania pełnomocników granicznych odbywają się na propozycję jednego z nich. Odpowiedź na zaproszenie powinna być podana w każdym przypadku najpóźniej do 24 godzin od czasu otrzymania zaproszenia. Jeśli zaproponowany termin spotkania nie może być przyjęty, należy zaproponować w odpowiedzi inny termin.

3. W uzasadnionych przypadkach na proponowane spotkanie może przybyć zastępca pełnomocnika granicznego. W takim razie pełnomocnik graniczny obowiązany jest wcześniej powiadomić o tym pełnomocnika drugiej Strony.

Artykuł 39

1. Konferencje głównych pełnomocników granicznych i spotkania pełnomocników granicznych, jak też rozmowy i spotkania ich zastępców przeprowadza się na przemian na terytoriach obu państw.

2. Konferencje głównych pełnomocników granicznych odbywają się dwa razy w roku.

3. Przewodniczy konferencji lub spotkaniu przedstawiciel tej Strony, na której terytorium się ona odbywa.

4. Postanowienia wspólnie przyjęte przez głównych pełnomocników granicznych lub ich zastępców oraz przez pełnomocników granicznych i ich zastępców obowiązują od czasu podpisania odpowiedniego protokołu, jeżeli nie postanowiono inaczej.

Artykuł 40

1. Główni pełnomocnicy graniczni i ich zastępcy mogą w celu wykonywania swoich zadań przekraczać granicę

państwową na podstawie posiadanych pełnomocnictw w każdym jej miejscu.

2. Pełnomocnicy graniczni i ich zastępcy mogą w celu wykonywania swoich zadań przekraczać granicę państwową na odcinku swojego działania na podstawie posiadanych pełnomocnictw.

Artykuł 41

Osoby wymienione w artykule 40 mogą w czasie pobytu na terytorium drugiej Strony nosić mundury i broń osobistą. W czasie wykonywania swoich zadań na tym terytorium korzystają z prawa nietykalności osobistej. Nietykalność obejmuje również środki transportu oraz posiadane dokumenty służbowe. Druga Strona udziela tym osobom na ich prośbę niezbędnej pomocy, w szczególności zapewnia środki transportu, zakwaterowanie oraz środki łączności z własnymi organami.

Artykuł 42

1. Osoby, którym zlecono utrzymywanie znaków granicznych, wykonywanie prac w parkach narodowych i na innych obszarach chronionych, prace przy urządzeniach komunikacyjnych i innych urządzeniach technicznych, prace przy mostach i budowlach wodnych, roboty regulacyjne na wodach granicznych, wykonywanie obserwacji hydrologicznych i hydrogeologicznych, kontrolę i badania jakości wód granicznych, prace pomiarowe, konwojowanie transportów kolejowych oraz wykonywanie czynności na stacjach zdawczo-odbiorczych oraz innych prac w pobliżu granicy państwowej, wykonywanych na podstawie porozumień zawartych między właściwymi organami Stron, mogą przekraczać granicę państwową na podstawie przepustki granicznej.

2. Przekraczanie granicy w celu wykonywania prac wymienionych w ustępie 1 odbywa się w przejściach granicznych, a w razie potrzeby — za zgodą pełnomocników granicznych Stron również w innych miejscach.

3. Przepustka graniczna upoważnia do przebywania na terytorium drugiej Strony w odległości niezbędnej do wykonania prac określonych w ustępie 1.

4. Przebywanie na terytorium drugiej Strony dozwolone jest od wschodu do zachodu słońca, z wyjątkiem postanowień zawartych w artykule 47 ustęp 1. Jeżeli prace muszą być wykonywane w porze nocnej, należy o tym zawiadomić odpowiednio wcześniej pełnomocnika granicznego, a w szczególnie pilnych przypadkach miejscowe organy ochrony granic. Zawiadomienie nie obowiązuje osób zatrudnionych przy transporcie na stacjach zdawczo-odbiorczych, które są czynne całą dobę.

Artykuł 43

1. Funkcjonariusze organów oraz instytucji zatrudnionych przy wspólnym zabezpieczeniu ruchu granicznego osób i środków transportu, w celu wykonania swoich obowiązków, mogą przekraczać granicę państwową na podstawie przepustek granicznych.

2. Ograniczenia, o których mowa w artykule 42 ustęp 4, nie mają zastosowania do osób wymienionych w ustępie 1.

Artykuł 44

Osoby wymienione w artykule 42 ustęp 1 uprawnione są do wwożenia na terytorium drugiej Strony oraz wywożenia z tego terytorium bez należności celnych i innych opłat oraz ograniczeń importowych i eksportowych materiałów i narzędzi pracy. Jeżeli praca trwa kilka dni, przedmioty te mogą być składowane w miejscu pracy, za zezwoleniem właściwych organów drugiej Strony.

Artykuł 45

Wzory przepustek granicznych i sposób ich wykorzystania ustalają przepisy wewnętrzne każdej ze Stron. Właściwe organy Stron przekazają sobie wzory przepustek granicznych.

Artykuł 46

1. W przypadkach pożarów, powodzi, nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska i innych klęsk w pobliżu granicy państwowej właściwe organy mogą występować z wnioskami o udzielenie pomocy do swoich odpowiedników na terytorium drugiej Strony.

2. W celu udzielenia pomocy określonej w ustępie 1 jednostki straży pożarnej, ekipy ratowniczej, grupy roboczej, personel służby zdrowia i służby weterynaryjnej może przekraczać granicę państwową w każdym miejscu i czasie oraz przebywać na terytorium drugiej Strony przez czas niezbędny do udzielenia pomocy.

3. Przewożone materiały, sprzęt, narzędzia i środki transportu potrzebne do udzielenia pomocy oraz przedmioty osobistego użytku są wolne od ograniczeń, cła i innych opłat. Sprzęt, narzędzia i środki transportu oraz nie zużyte materiały powinny być z powrotem przywiezione.

Artykuł 47

1. Mieszkańcy obszarów przygranicznych i osoby znajdujące się na nich mogą w razie pożaru, powodzi i innych klęsk zagrażających ich życiu przekraczać granicę państwową w każdym miejscu i czasie.

2. Powrót osób wymienionych w ustępie 1 i w artykule 46 ustęp 2 jest przeprowadzany za pośrednictwem pełnomocników granicznych Stron.

Artykuł 48

1. Osoby, które nieumyślnie bezprawnie przekroczyły granicę i zostały zatrzymane na terytorium jednej ze Stron, niezwłocznie po wyjaśnieniu będą przekazane pełnomocnikowi granicznemu tej Strony, z której terytorium przybyły.

2. Pełnomocnicy graniczni określają sposób przekazywania osób wymienionych w ustępie 1, przy czym żadna ze Stron nie ma prawa odmówić przyjęcia tych osób.

Artykuł 49

1. Pełnomocnicy graniczni stosują odpowiednie środki i powiadamiają się o nich w celu zapobieżenia nielegalnemu przekroczeniu granicy przez jakiegokolwiek osoby oraz innej działalności przynoszącej szkodę Stronom.

2. Osoby, które umyślnie, nielegalnie, przekroczyły granicę i zostały zatrzymane, będą na podstawie decyzji odpowiednich organów zatrzymującej Strony przekazane odpowiednim organom tej Strony, z której terytorium przybyły. Przekazanie takich osób powinno nastąpić z reguły do 12 godzin od chwili otrzymania wniosku od Strony wzywającej.

Równocześnie z osobą przekazuje się przedmioty, które posiadała ona w chwili zatrzymania, jeżeli zostały one przemieszczone z terytorium drugiej Strony.

3. Osoby wymienione w ustępie 2 mogą być nie przekazywane drugiej Stronie, jeżeli:

- 1) są one obywatelami tej Strony, która je zatrzymała;

- 2) oprócz przestępstwa nielegalnego przekroczenia granicy dokonały one innego czynu stanowiącego przestępstwo według prawa Strony, na której terytorium przeszły.

4. Jeśli Strona, która zatrzymała osoby wymienione w ustępie 2, uzna za stosowne przeprowadzenie dodatkowych wyjaśnień, może ona zatrzymać te osoby na czas niezbędny do przeprowadzenia wyjaśnienia, zawiadamiając niezwłocznie pełnomocnika granicznego drugiej Strony o zatrzymaniu. W tym przypadku decyzję w sprawie przekazania zatrzymanych osób podejmują odpowiednie organy Strony zatrzymującej, stosownie do ustępów 2 i 3.

5. Jeśli przekazania osób, o których mowa w ustępie 2, nie dokonano z powodów wymienionych w ustępie 3 albo przekazanie nie może być dokonane bezzwłocznie z jakiegokolwiek innych przyczyn, należy o tym powiadomić pełnomocnika granicznego drugiej Strony.

Artykuł 50

1. Osoby, które opuściły terytorium jednej Strony przez przejście graniczne, lecz według ustalenia organów drugiej Strony nie posiadają odpowiednich dokumentów, w przypadku ich zawrócenia powinny być przyjęte niezwłocznie przez tę Stronę, z której terytorium przybyły.

2. Każda ze Stron przyjmie bez zbędnych formalności, na wniosek drugiej Strony, każdą osobę, która na terytorium Strony przekazującej nie spełnia lub przestała spełniać obowiązujące warunki dla wjazdu lub pobytu, jeśli zostanie ustalone lub domniemane, że posiada ona obywatelstwo Strony przyjmującej.

3. Strona przekazująca powinna przyjąć tę osobę pod tymi samymi warunkami, jeżeli po późniejszym sprawdzeniu okaże się, że w chwili opuszczenia terytorium państwa Strony przekazującej osoba ta nie posiadała obywatelstwa Strony przyjmującej.

Artykuł 51

1. Ze strony Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza się następujące odcinki działalności pełnomocników granicznych:

- 1) pełnomocnik graniczny odcinka bieszczadzkiego ze stałą siedzibą w Przemyślu; odcinek jego działalności rozciąga się od styku granic państwowych Rzeczypospolitej Polskiej, Ukrainy oraz Republiki Słowackiej (znak graniczny „Krzemieniec” włącznie) do znaku granicznego nr 677 włącznie;
- 2) pełnomocnik graniczny odcinka nadbużańskiego ze stałą siedzibą w Chełmie; odcinek jego działalności rozciąga się od znaku granicznego nr 677 do styku granicy Rzeczypospolitej Polskiej, Ukrainy i Republiki Białorusi znajdującego się 700 m na północ od znaku nr 1122 na linii polsko-ukraińskiej granicy państwowej;
- 3) pełnomocnik graniczny na międzynarodowych przejściach granicznych między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą ze stałą siedzibą w Przemyślu.

2. Ze strony Ukrainy wyznacza się następujące odcinki działalności pełnomocników granicznych:

- 1) pełnomocnik graniczny odcinka zakarpacko-drohobyckiego ze stałą siedzibą w Drohobyczu; odcinek jego

działalności rozciąga się na styku granic państwowych Rzeczypospolitej Polskiej, Ukrainy oraz Republiki Słowackiej (znak graniczny „Krzemieniec” włącznie) do znaku granicznego nr 521 włącznie;

- 2) pełnomocnik graniczny odcinka lwowskiego ze stałą siedzibę we Lwowie; odcinek jego działalności rozciąga się od znaku granicznego nr 521 do styku granic państwowych Rzeczypospolitej Polskiej, Ukrainy i Republiki Białorusi znajdującego się 700 m na północ od znaku nr 1122 na linii polsko-ukraińskiej granicy państwowej;
- 3) pełnomocnik graniczny na międzynarodowych przejściach granicznych między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą ze stałą siedzibą w Mościskach.

ROZDZIAŁ VI Postanowienia końcowe Artykuł 52

1. Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie w dniu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, która nastąpi w Warszawie.

2. Umowa niniejsza zawarta jest na okres dziesięciu lat. Ulega ona automatycznemu przedłużeniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna ze Stron nie wypowie jej w drodze notyfikacji na rok przed upływem danego okresu.

Sporządzono w Kijowie dnia 12 stycznia 1993 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i ukraińskim, przy czym obydwa teksty mają jednakową moc.

Za Rzeczpospolitą Polską
H. Suchocka

Za Ukrainę
L. Kuczma

Po zaznajomieniu się z powyższą umową w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 31 maja 1993 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*